

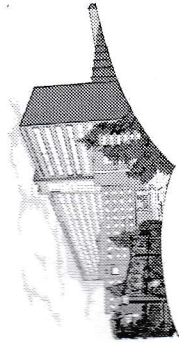
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КИРОВОГРАДСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»
ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Підготовка менеджерів освітньої галузі в умовах децентралізації управлінських структур: світовий досвід

ВСЕУКРАЇНСЬКА
(З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

10-11 листопада 2016 року
Херсон

Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Херсонський державний університет
Херсонський національний технічний університет
Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»
Херсонської обласної ради

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської (з міжнародною участю)
науково-практичної конференції

«ПІДГОТОВКА МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКИХ СТРУКТУР: СВІТОВИЙ ДОСВІД»

10–11 листопада 2016 р.

Херсон
2016

УДК 371.1(063)
ББК 74.04я43
П 32

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet рішенням Вченої ради Херсонського державного університету (протокол № 7 від 26.12.2016 р.)

Підготовка менеджерів освітньої галузі в умовах децентралізації управлінських структур: світовий досвід / Матеріали Всеукраїнської (з міжнародною участю) науково-практичної конференції, м. Херсон, 10–11 листопада 2016 р. – Херсон: «Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 208 с.

ISBN 978-966-916-190-1

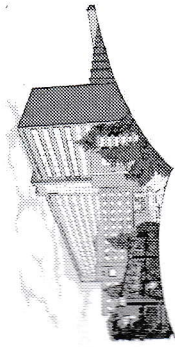
Збірка містить матеріали Всеукраїнської (з міжнародною участю) науково-практичної конференції «Підготовка менеджерів освітньої галузі в умовах децентралізації управлінських структур: світовий досвід», присвяченої 99-річчю Херсонського державного університету, яка відбулася 10–11 листопада 2016 р. В ній розкрито актуальні питання професійної підготовки менеджерів освітньої галузі в умовах реформування системи освіти.

УДК 371.1(063)
ББК 74.04я43

ISBN 978-966-916-190-1

© Херсонський державний університет, 2016
© Оформлення Видавничий дім «Гельветика», 2016

Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Херсонський державний університет
Херсонський національний технічний університет
Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»
Херсонської обласної ради

ПРОГРАМА

Всеукраїнської (з міжнародною участю)
науково-практичної конференції

«ПІДГОТОВКА МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКИХ СТРУКТУР: СВІТОВИЙ ДОСВІД»

10–11 листопада 2016 року

Херсон
2016

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голови організаційного комітету:

Федеяєва В. Л. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту Херсонського державного університету, заслужений працівник освіти України;

Радул В. В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, відмінник освіти України.

Заступники голів:

Корольова І. І. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту Херсонського державного університету;

Жорова І. Я. – доктор педагогічних наук, доцент, перший проректор, проректор з наукової роботи, професор кафедри педагогіки, менеджменту освіти й інноваційної діяльності КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».

Члени організаційного комітету:

Лопушинський І. П. – доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, заслужений працівник освіти України;

Кобернік О. М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Краснощок І. П. – кандидат педагогічних наук, доцент Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка;

Кравцова Т. О. – кандидат педагогічних наук, доцент Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка;

Окольнічча Т. В. – кандидат педагогічних наук, доцент Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка;

Кузьменко В. В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, менеджменту освіти й інноваційної діяльності КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»;

Слюсаренко Н. В. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту Херсонського державного університету;

Яцула Т. В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту Херсонського державного університету;

Бутенко Н. І. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту Херсонського державного університету.

РЕГЛАМЕНТ РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ

10 листопада

до 11.00 – заїзд та реєстрація учасників

10.00 – 11.00 – екскурсія в музей історії університету

11.00 – 13.00 – відкриття конференції, пленарне засідання

13.00 – 13.40 – обідня перерва

13.40 – 17.00 – засідання секцій

Секція № 1 – ауд. 317

Секція № 2 – ауд. 318

Секція № 3 – ауд. 520

Секція № 4 – ауд. 608

Секція № 5 – ауд. 818

18.00 – екскурсія по Херсону

11 листопада

10.00 – 13.00 – виїзне засідання секцій на базі ЗОШ № 21 (сmt. Антонівка)

підведення підсумків, закриття конференції

з 13.00 – від'їзд учасників конференції.

це управлінське рішення й головний елемент у керуванні. Дуже важливою в управлінні є проблема прогнозування. Перспективні плани є документами цільового прогнозування. Саме в перспективних планах мають бути визначені основні напрями педагогічного пошуку. Необхідно навчитися передбачати перспективні зміни й урахувувати їх.

Важливими є наступні принципи планування: вибір і конкретизація заходів, конкретність визначення часу та виконавців, розумний баланс у забезпеченні функціонування та внесенні необхідних змін.

Наступна функція управління – організація. Педагогічну ініціативу вчителів не можна розглядати адміністративним навіюванням, необхідно перейти від навіювань до спеціального організаційного впливу, наприклад до інструктування. Йдеться про організаційні процеси: розчленування в часі й просторі необхідних заходів, об'єднання їх певною технологією, формування системи, якою управляють. З організації пов'язане впорядкування процесу, створення взаємозв'язків для приведення в дію управлінського рішення, регламентування діяльності всіх учасників.

Управлінська праця має бути на основі чіткого розподілу й кооперації. Узгодженість дій – одна з важливих умов, і вона знаходить своє вираження у функції координування. Координування трактується як встановлення гармонії між частинами системи, встановлення співвідносності пропорцій.

Контроль – це перевірка відповідності реального ходу процесу планам, нормам, інструкціям, рішенням. Неконтрольований процес – такий, що не управляється. Контроль – це не констатація окремих факторів, а виявлення причин, недоліків, що існують, і вироблення способів їх усунення. У практиці суттєвим недоліком контролю є його стихійність, безсистемність, відсутність глибокого аналізу.

На основі контролю здійснюють регулювання, яке тісно пов'язане з продуктивністю управлінської праці, з дотриманням правил вивчення та об'єктивної оцінки важливості справ. Важелями регулювання (певними механізмами управління) є моральне й матеріальне стимулювання та поточна оперативна розпорядливість.

Аналіз (педагогічний аналіз) тісно пов'язаний з якісною характеристикою навчально-виховного процесу. Педагогічний аналіз – функція управління, мета якої полягає у виробленні рекомендації щодо вдосконалення управління на основі вивчення стану справ, тенденцій розвитку, об'єктивної оцінки навчально-виховного процесу. Він є одночасно й засобом дослідження результатів діяльності колективу. На основі педагогічного аналізу роблять теоретичні висновки, практичні узагальнення, пропонують рекомендації [3].

Запровадження сучасної моделі управління – одна з необхідних, першочергових організаційних умов успішного функціонування навчального закладу.

Література:

1. Даниленко Л.І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах: Монографія. – К.: Міленіум, 2004. – 358 с.
2. Поташник М.М. Управление современной школой: в вопросах и ответах: пособие [для руководителей образовательных учреждений и органов образования] / М.М. Поташник, А.М. Моисеев. – М.: Новая школа, 1997. – 352 с.
3. Гавриленко Л. Освіта керівника сучасного загальноосвітнього навчального закладу / Л. Гавриленко // Післядипломна освіта в Україні. – 2007. – № 2.

О. Ю. Кан,
м. Херсон

ВПЛИВ УПРАВЛІНСЬКИХ РЕФОРМ НА ОРГАНІЗАЦІЮ НАВЧАННЯ НА ФІЛОЛОГІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ В ХІХ СТОЛІТТІ

Становлення України як демократичної правової держави – складний процес, що передбачає демократизацію владних, суспільно-політичних структур, забезпечення прав і свобод усім її громадянам, запровадження ринкових відносин. Ці процеси органічно поєднуються з реформаторськими змінами в системі освіти, яка відіграє визначальну роль у життєдіяльності українського соціуму, безпосередньо пов'язана з реалізацією перспективних тенденцій, що набувають розвитку [9, с. 37]. Філологічна освіта є невід'ємною ланкою вищої освіти України. Актуальність, теоретична і практична значущість проблеми, її недостатнє вивчення та потреба огляду матеріалу з точки зору історичної перспективи зумовили вибір теми статті.

Мета статті – проаналізувати вплив управлінських реформ на організацію навчального процесу на філологічних факультетах в університетах України XIX–XX століття.

Друга половина XIX століття в освітньому просторі України ознаменувалася значними змінами діяльності університетів, що, перш за все, було пов'язано з політичними діями уряду країни: на території України, яка перебувала під владою Російської імперії, політика царизму щодо вищої освіти стала більш жорсткою, що обумовлювалося вільнодумством і коливаннями серед студентства.

Результатом реформ у галузі вищої освіти досліджуваного періоду стали Загальні статuti імператорських російських університетів 1835, 1863, 1884 років, а також накази, розпорядження, постанови, циркуляри Міністерства народної освіти. Усі ці статuti певною мірою вплинули на організацію навчального процесу на історико-філологічних факультетах в університетах України зазначеного періоду.

Суттєве звуження автономії та водночас збільшення державного впливу на діяльність університетів відбулося із прийняттям статуту 1835 р., згідно з яким професори та ад'юнкти затверджувалися на посади міністром, який міг призначити їх без рекомендації ради. На інші посади в університеті призначав попечитель відповідного учбового округу, що значно звужувало права ректора, деканів, органів колегіального самоврядування щодо внутрішнього університетського управління [4, с. 120].

За статутом 1835 року великі зміни відбулися й у факультетській організації. Університет знову, як і в середині XVIII століття, був розподілений на три факультети: юридичний, філософський та медичний. Філософський факультет складався з двох відділень: історико-філологічного та фізико-математичного. На історико-філологічному відділенні, окрім політичної економії, статистики та філософії, з'явилися кафедри російської історії, історії та літератури слав'янських мов, античної, східної та російської словесності. Затвердження кафедр російської словесності та історії російської літератури запровадило початок формування сучасних філологічних факультетів. Новий університетський статут розширював номенклатуру наукових дисциплін та навчальних предметів, що було пов'язано з появою нових кафедр [6]. Статутом 1835 року визначалося зміст та предмети кожного факультету, порядок курсів, лекцій, задач та іспитів. Так як новий статут регламентував розподіл навчання за семестрами, кожен університет повинен був надати своєму попечителю розподіл предметів за півріччями. Статут 1835 року встановив чітку регламентацію стосовно навчальної діяльності професорів. На початку кожного семестру професори повинні були надавати декану програми своїх лекцій на семестр. Ці програми обговорювалися на факультеті, потім передавалися на розгляд ради і затверджувалися попечителем. По закінченню півріччя викладачі надавали звіти з прочитаних курсів, які проходили такі самі інстанції [6].

Згідно статуту 1863 р., управління університетом здійснювалося ректором та університетською радою. Університетська рада обирала всіх посадових осіб: ректора, деканів, проректорів (або інспектора), професорів та інших викладачів, університетських суддів. Рада мала вирішувати всі питання учбового та наукового характеру. Під час засідань університетської ради велися протокольні записи, й на підставі її рішень, що відповідним чином оформлювались, відбувалася діяльність університету [4, с. 120].

Як засвідчують архівні матеріали, під час дії статуту 1863 року професійна підготовка студентів-філологів на історико-філологічних факультетах Київського, Харківського, Новоросійського університетів мала різну структуру та компоненти, а також зміст навчальних курсів. Навчальні плани та програмами розроблялися на рівні факультетів та затверджувалися вченими радами університетів. Навчальний план підготовки студентів-філологів містив наступні складові: обов'язкові предмети; спеціальні предмети; практичні заняття; рекомендовані навчальні дисципліни; загальна кількість годин [7].

Обов'язкові предмети склали нормативний курс професійної підготовки студентів та забезпечували загальну освіченість студентів. Викладання спеціальних навчальних дисциплін мало на меті кращу професійну підготовку від-

повідно до фаху, однак їх вивчення не було обов'язковим. Спеціальні предмети, в свою чергу, поділялися на головні й допоміжні: головні забезпечували знання суто з класичної філології, літератури, країнознавства та історії, а додаткові – продовжували мовознавчу, філософську та історико-літературну підготовку [2, с. 145].

За статутом 1884 року, управління на рівні факультету здійснювалось деканом, який факультету призначався попечителем, та затверджувався міністром, та факультетськими зборами. Таким чином, зменшувалася залежність декана від позиції професорів, натомість посилювалася вертикаль державного управління на рівні попечителя та міністра. Значно менші права, за статутом 1884 року, мали факультетські збори, до компетенції яких було віднесено ряд питань: розгляд та рекомендація наукових видань до друку, видача студентам випускних свідоцтв та медалей, розгляд звітів викладачів, призначення щорічних засідань для написання студентських творів, організація іспитів на вчені ступені, іспитів для одержання стипендій та грошової допомоги, призначення стипендій тощо [4, с. 122].

З введенням в дію статуту 1884 року виникли суперечки між факультетами та Міністерством стосовно навчальних планів. Факультети наполягали на такому розподілі дисциплін та годин, щоб студенти отримували фундаментальну підготовку зі спеціальності. Міністерство, в свою чергу, вбачало в таких діях непокору і продовжувало діяти згідно статуту. Статут 1884 року знову вводив в дію семестрову систему розподілу лекцій. Існування розподілу історико-філологічного факультету на три відділення відмінювалося, хоча для старших курсів зберігалися слав'яно-російський та історичний відділи. Навчальні плани, які були затвержені Міністерством ставили на перше місце давні класичні мови. Це було найслабкіше місце цих навчальних планів [8].

В цілому, доповнюючись згодом деякими новими елементами, подібна система організації навчання проіснувала на історико-філологічних факультетах до 1917 року, коли почався процес трансформації системи освіти радянською владою.

З огляду на все вищезазначене, можна зробити висновок про те, що система організації процесу навчання на філологічних факультетах за даний період часу піддавалася постійній трансформації, що дає можливість говорити про великий вплив та постійний контроль з боку уряду в системі вищої школи України другої половини XIX – початку XX століття, що певним чином гальмувала розвиток філологічної освіти та не в повній мірі забезпечувало фахову підготовку студентів-філологів.

Література:

1. Історико-статистический очерк общего и специального образования в России / под ред. И.Небольсина. – Санкт–Петербург : тип. В. Киршбаума, 1884. – 258 с.
2. Багалей Д.И. Краткий очерк истории Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805–1905) / Д.И. Багалей, Н.Ф. Сумцов, В.П. Бузескул. – Х.: Тип. ун–та, 1906. – 329 с.

3. Глинский Б. Университетские уставы (1755–1884 гг.) / Б.Б. Глинский // Исторический вестник. – 1900. – №1–2.
4. Кирдан О. Управлінська діяльність у вітчизняних університетах XIX століття // Вітоки педагогічної майстерності. – 2012. – Вип. 10. – С. 119–124
5. Краткий очерк истории Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805–1905) / сост. Багалай Д.И., Сумцов Н.Ф., Бузескул В.П. – Харьков, 1906.
6. Общій устав императорских российских университетов. – СПб., 1835.
7. Общій устав императорских российских университетов (18 июня 1863) // Сборник постановлений по Министерству Народного Просвещения. – СПб., 1855–1864. – Т. 3. – С. 1040–1106.
8. Общій Устав императорских российских университетов 1884 года. Харьков, 1911. – 59 с.
9. Реформування освіти в Україні: державно-управлінський аспект: навч.-наук. вид. / Н. Г. Протасова, В. І. Лугувий, Ю. О. Молчанова та ін.; за заг. ред. Н. Г. Протасової. – К.: Львів : НАДУ, 2012. – 456 с.
10. Университеты // Журнал Министерства народного просвещения. – 1875, ч. 157. – С. 25–36.
11. Учебные планы историко-филологического факультета Императорского Харьковского университета и правила к ним. – Х., 1914. – 32 с.

Л. Б. Кудас,
м. Херсон

ЗМІСТ І ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ (20-ТІ РР. XX СТ.)

Державно-політичні і соціально-економічні перетворення сприяли трансформації усього ідеологічного й соціально-культурного контексту в Україні. Зміна системи цінностей і ціннісних орієнтацій спричинила глибоку кризу сучасної освіти, що спонукає до комплексної її модернізації. Реформування системи освіти в Україні передбачає насамперед вдосконалення професійно-педагогічної підготовки майбутніх вчителів. Вдосконалення рівня професіоналізму вчителів сприятиме кардинальним змінам, спрямованих на підвищення якості і конкурентоспроможності освіти.

Одним із шляхів розв'язання цих завдань є ґрунтовне вивчення досвіду підготовки вчителів, а саме періоду 20-х рр. XX століття. Адже саме тоді створювалася система національної освіти, спрямована на врахування потреб українського суспільства «в основі якої лежали професіоналізація та соціальний захист дитинства, розбудова національної освіти (викладання рідною мовою, включаючи й мови національних меншин, українознавчі курси)» [5, с. 7]. Його об'єктивний аналіз, оцінка й творче осмислення сприятимуть поверненню

кращих надбань вищої педагогічної освіти в сучасну теорію та практику, позитивно впливатиме на модернізацію змісту професійно-педагогічної підготовки вчителя.

Аналіз наукових джерел засвідчує велику увагу дослідників до різних аспектів підготовки майбутніх вчителів. Теоретико-методологічні та історико-педагогічні аспекти розвитку педагогічної освіти в Україні ґрунтовно розглянуто в роботах О. Абдулліної, Л. Вовк, О. Глузмана, В. Майбороди, О. Сухомлинської. Питанням підготовки педагогічних кадрів у 20-30-ті рр. XX ст. присвячені роботи Н. Дем'яненко, І. Клішаква, Н. Матвійчук, А. Пугач.

Освітня політика завжди ґрунтується на певному наборі цінностей, які визначаються філософським, ідеологічним та етичним світоглядом реформаторів освіти. Надійним засобом впровадження домінуючої ідеології пролетаріату до свідомості широких мас служно вважалося систему освіти.

Освітню справу в окреслений період очолив Народний комісаріат освіти (НКО). Рада народних комісарів УСРР 6 червня 1919 р. затвердила положення про «Народний комісаріат освіти», у якому були визначені його структурні підрозділи, кадровий склад та основні функції [2].

Аналіз наукових джерел засвідчує, що для 20-30-х рр. XX століття характерним є значне розмаїття підходів до професійної підготовки вчителя. Вимоги, що висувалися до вчителя значною мірою обумовлювалися тогочасним соціально-політичним замовленням та економічними умовами.

Враховуючи це, акцентувалося на необхідності створити педагога, який не тільки володіє знаннями, науковою методикою і потрібними технічними навичками, а й певним спрямуванням свідомості. Характерною рисою вчителя також визначалась наявність у нього викладацьких та організаторських здібностей. Ще одним елементом професійної підготовки вважалося засвоєння науки з фаху. При цьому підкреслювалося, що засвоєння науки з фаху не повинно мати характеру лише дослідницького, систематичного; перш за все, те, що вивчається, треба орієнтувати на практичні завдання майбутньої роботи з учнями [1]. У підготовці педагога важливе місце відводилося зв'язку теоретичних знань з практичними вміннями.

Основним завданням вищої школи мало стати застосування такої системи знань, в результаті якої підготувати вчителя нового типу, який міг би забезпечити не тільки навчально-виховну, але й організаційну та суспільну роботу. Особлива увага приділялася підготовці нових програм «... програму гуманітарних наук изменят немедленно, с остальным же будет постепенно...» [8, арк. 18]. Теоретичні заняття відігравали не головну роль «... центр тяжести – практические занятия в школах и детских домах ...» [9, арк. 14]. У навчальній програмі ІНО зменшено число предметів та їх паралелізм у дисциплінах педциклу [4].

Встановлення певних спільних форм діяльності ІНО було встановлено на І Всеукраїнській конференції з педагогічної освіти (1922) [6]. Навчальні плани носили тимчасовий характер і в різних ІНО відрізнялися один від одного. Особливої уваги заслуговує факт присутності у навчальних планах інтегрування окремих предметів. На нашу думку, детальне вивчення цього позитивного досвіду сприяло б вирішенню проблеми перевантаження студентів та ґрунтовні-